

پیام رئیس انجمن ریاضی کانادا

به مناسبت سال بین المللی علوم پایه و توسعه پایدار

علوم پایه (که معمولاً آن را STEM می‌نامند) در بیشتر، اگر نگوئیم همه، کشورهای جهان کاملاً محروم هستند. علی‌رغم عنوان باشکوه آن، نگاهی اجمالی به بودجه‌های سالانه دولتی، شرایط معیشتی متوسط یا حتی کمتر از حد متوسط دانشمندان، و نیز غیبت دانشمندان در تصمیم‌گیری‌های سیاسی کلان و عوامل متعدد دیگر از این نوع، بدون شک جایگاه پایین و خرد علوم پایه را در سلسله مراتب موجود در جامعه ما آشکار می‌کند.

همه موارد در دسته فوق‌الذکر حول یک نقطه مرکزی دور می‌زنند: امور مالی و اقتصادی. مقصر کلان بعدی رسانه‌های ارتباط جمعی هستند. اجازه دهید به چند دهه پیش برگردیم و با بررسی کوتاهی اثر مخرب رسانه‌ها را به آسانی دریابیم. در آن زمان به عنوان یک دانش‌آموز دبیرستانی، مطمئناً ورزشکاران بزرگ و خوانندگان افسانه‌ای در بین الگوها و ستاره‌های ما بودند. با این حال عادت داشتیم آثار کلاسیکی مانند شش بال علم، مردان علم در رنسانس، از جرج سارتون و خاستگاه گونه‌ها از چارلز داروین را با اشتیاق زیاد بخوانیم. در کتابخانه‌ها به دنبال شاهکارهایی مانند مبادی ریاضیات از برتراند راسل و آلفرد نورت وایتهد می‌گشتیم و با نهایت احترام با آن‌ها رفتار می‌کردیم. با حمل مجله‌های قطع بزرگ درس‌های فاینمن در فیزیک، و بحث در مورد مسائل موجود در آن احساس قدرت می‌کردیم. مشتاقانه اخبار مربوط به رویدادهای مهم و جوایز بزرگ در علوم پایه را دنبال می‌کردیم. به‌غیر از نمادهای جهانی مانند آلبرت اینشتین، بسیاری دیگر مانند جورج کانتور، ماری کوری، مکس پلانک، دیمتری مندلیف و الکساندر فلمینگ در فهرست ستاره‌های ما بودند. با کمال تأسف نسل کنونی اینگونه نیستند. رسانه‌های اجتماعی بهشت کاملاً متفاوتی را برای فرزندان ما فراهم کرده است. ستاره‌های آنها کسانی هستند که هر روز در تلفن‌های همراه خود آن‌ها را می‌بینند و مطمئناً دریافت کنندگان جایزه نوبل و برندگان مدال فیلدز در ویدیوهایی که در بین صدها میلیون نفر از آن‌ها پخش می‌شود، ظاهر نمی‌شوند. آن‌ها استیو جابز را می‌شناسند و در پروژه‌های دبیرستانی خود از او به عنوان یک دانشمند برجسته یاد می‌کنند. با این حال، به احتمال زیاد هرگز در مورد مردی که فقط ۲۷ روز زودتر از او درگذشت، دنیس ریچی، غول علمی واقعی که زبان‌های برنامه نویسی B و C و نیز سیستم عامل یونیکس را اختراع کرد، چیزی نشنیده‌اند. هزینه این واژگونه‌سازی رسانه‌های اجتماعی را علوم پایه می‌پردازد.

بسیاری از عوامل دیگر باعث عدم اشتیاق به علوم پایه در نسل جدید می‌شوند. در این یادداشت کوتاه فقط دو مورد بنیادی برجسته شده‌اند. اگر بدون بازنگری در وضعیت مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی و بدون ایجاد تغییرات جدی در نگرش شبکه‌های اجتماعی نسبت به نسل جوان، خواهان هرگونه تغییری باشیم، نمی‌توانیم حتی ذره‌ای حرکت کنیم و پدیده مخرب کنونی با سرعت فزاینده‌تری ادامه خواهد داشت.

از نیم‌قرن پیش تا کنون انجمن ریاضی ایران گام‌های بزرگی جهت اعتلای علوم پایه و بالاخص شناساندن شاخه‌های متعدد درخت تنومند ریاضیات در ایران برداشته است. تعداد بی‌نظیر محققان درجه اول ریاضی در ایران، و همچنین در اقصا نقاط مختلف دنیا، ثمره زحمات بی‌شائبه اساتید محترم ریاضی است که سالیان متمادی چراغ علم را در دانشگاه‌ها و نیز در انجمن‌های علمی روشن نگاه داشته‌اند. در روزگار کنونی نیز علی‌رغم تمامی مشکلات موجود و به‌رغم اپیدمی فراگیری که عملاً دنیا را به زانو درآورد و تبعات آن سال‌های متمادی گریبان‌گیر همه دولت‌ها و ملت‌ها خواهد بود، همکاران گران‌قدر انجمن ریاضی ایران کماکان مشعل ریاضیات را در سراسر ایران فروزان نگاه داشته‌اند. امیدوارم در سال بین‌المللی علوم پایه و توسعه پایدار شاهد عزمی جدی‌تر جهت تحکیم بیشتر پایه‌های انجمن ریاضی از جانب متصدیان امور اجرایی و رسانه‌ای باشیم.

جواد مشرقی

دانشگاه لاول، کبک

رئیس انجمن ریاضی کانادا